

ПОД- СЕКЦИЯ 5. Техніка.

Мельянцов П.Т., доц. к.т.н.,
Дніпропетровський державний аграрний університет
Калганков Є.В., ст. викладач
Дніпропетровський державний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІКИ ЗА УМОВ ДЕФІЦИТУ МАТЕРІАЛЬНО - ТЕХНІЧНИХ РЕСУРСІВ

На сьогодні практично всі технологічні процеси в рослинництві і тваринництві виконуються з застосуванням різних засобів механізації. Витрати на виробництво сільськогосподарської продукції, пов'язані з використанням техніки, як правило, складають основну долю – 45 ...80 %. Тому кожний сільський товаровиробник, намагаючись зменшити витрати, не завжди використовує найбільш ефективні методи виконання механізованих робіт.

Не дивлячись на вкрай повільне оновлення сільгосптехніки, слід визначити, що трактори, комбайни і інші машини, які купують товаровиробники конструктивно складніші, продуктивніші і, звичайно, дорожчі своїх аналогів-попередників. Як правило, замінюючи старі моделі машин на нові ставиться мета знизити наявність живої праці, забезпечити своєчасне виконання технологічних процесів в рослинництві і тваринництві, а також мінімізувати витрати на механізовані роботи. Враховуючи ряд негативних факторів, які проявляються за останні роки, - дефіцит сільськогосподарської техніки і її дороговизна – доводиться ставити і вирішувати ще ряд надзвичайно складних завдань, в тому числі яким мінімальним складом машин і експлуатаційних матеріалів виконати значний обсяг робіт в стислі агротехнічні строки.

Виробничий досвід показує, що вирішити ці завдання багатьом сільгосптоваровиробникам поки що не вдається, не дивлячись на ринковий ентузіазм, котрим багато з них в останні роки охоплено.

Причиною такого становища, як показує аналіз, є, перш за все, недооцінка ряду дуже важливих факторів, таких, як організація використання, обслуговування, зберігання і ремонт машин [1, с.37].

Особливої уваги потребує нова техніка, так як з її придбанням виникають багаточислені невідповідності поміж техніко-експлуатаційними характеристиками і умовами використання. І тільки за їх узгодження вона здатна забезпечити досягнення поставленої господарством мети і одержання її паспортних техніко-експлуатаційних характеристик.

З переходом сільських товаровиробників на ринкові відносини виникли нові організаційні і економічні проблеми. Багато фермерських, а також деяких колективних господарств, які мають невеликі розміри орних земель і сільгоспугідь, з ростом цін на техніку і енергоресурси відчували значне збільшення витрат на власний обробіток землі і суттєве підвищення собівартості вироблюваної сільгосппродукції. В умовах ринкової конкуренції таким господарствам це в першу чергу загрожує позбавленням

збуту, а деяким - розоренням. В зв'язку з цим пошук нових, більш ефективних форм організації використання техніки, які забезпечують суттєве здешевлення вартості обробітку земельних угідь, є в останні роки одним з найбільш значних для поточного і перспективного розвитку багатьох сільгосптоваровиробників. Досвід останніх років роботи АПК показує, що створення спеціальних підрядних підприємств (машинно-технологічних станцій, прокатних пунктів та ін.), які володіють певним складом МТП і які виконують на умовах господарського механізовані роботи сільським товаровиробникам, забезпечує суттєве зниження питомих експлуатаційних витрат і є для багатьох переважним видом сервісних послуг.

Зниження більше ніж на 50% за роки реформ чисельного складу тракторного і комбайнового парку України зумовило адекватне підвищення сезонних і річних навантажень на ці види техніки [2]. Так як поки що ніяких гарантій з боку Уряду України і регіональних структур влади з приводу відновлення чисельного складу МТП до потрібних значень немає, то природно, виникає необхідність пошуку організаційних способів і методів використання техніки в умовах недостатньої її чисельності і обмежених матеріально-технічних ресурсів.

Як обгрунтована реальна складова ефективного використання машин сьогодні залишається розвиток машинно-тракторних станцій. Ці формування сприяють науково-технічному прогресу в АПК і ефективно проводять найбільш трудомісткі витратні роботи.

Як показує семирічний досвід роботи кращих з них [3, с.133], станції дозволяють підвищити продуктивність праці і змінний наробіток машинно-тракторного парку в 2 ... 3 рази, що в значній мірі може компенсувати або згладити недостаток сільськогосподарської техніки в АПК.

Ефективне використання МТС означає наступне: усі види механізованих робіт виконуються в установлені агротехнічні строки; фактичні сезонні і річні їх обсяги перевищують або знаходяться на рівні планових; питома витрата пального, мастил і інших експлуатаційних матеріалів не вище норми; витрати коштів на технічне обслуговування і ремонт залишаються на рівні установлених. А техніка знаходиться в роботоздатному стані.

Виконувати механізовані роботи в кращі агротехнічні строки в умовах дефіциту матеріально-технічних ресурсів дуже складно. Практика показує, що в період (1999-2012 р.р.) із-за недостатнього забезпечення МТП і експлуатаційними матеріалами обробіток ґрунту в основній частині господарств в 1,5-2,5 рази, а збирання урожаю зернових культур в більшості господарств в 2,5-3,5 рази перевищує агротехнічні строки їх виконання. Чекати поповнення МТП, яким він був у 1990 р. (1,13 ум. ет. тр. на 100 га орної землі, 1,03 зернозбиральних комбайнів на 100 га посівних площ), майже немає ніякої надії. Тенденція падіння чисельності тракторного і комбайнового парків продовжується [4]. В 2012 р. на 100 га орної землі припадало 0,63 трактора, зернозбиральних комбайнів – 0,47 на 100 га посівних площ. В розвинутих зарубіжних країнах (Швеція, США, Канада та ін.) енергозабезпеченість перевищує існуючу в Україні по тракторах і комбайнах в 10-15 разів.

Досвід роботи радянських машинно-тракторних і сучасних машинно-технологічних станцій показує, що ці підприємства в умовах недостатнього оснащення країни МТП, будучи спеціалізованими з виконання визначних робіт

здібні забезпечити більш ефективне використання техніки. Проте основна частина створених в різних регіонах України машинно-технологічних станцій все ще не закінчила необхідне організаційне становлення і з цієї причини не забезпечує роботу існуючої техніки з найкращими техніко-економічними показниками.

Для суттєвого підвищення ролі МТС на найближчі роки необхідно передбачити завершення їх організаційного становлення і зміцнення технічного потенціалу шляхом реалізації слідуєчих заходів: за існуючою методикою силами регіональних сільськогосподарських органів провести інвентаризацію виробничого потенціалу усіх створених і працюючих станцій, визначити їх забезпеченість машинно-тракторним парком, матеріально-технічною базою, кадрами спеціалістів і механізаторів.

Керівники кожної МТС розробляють програму розвитку і зміцнення технічного потенціалу підприємства, обґрунтовують необхідну кількість техніки, типових проектів інженерних споруд, технологічного обладнання, а також формують пропозиції з вдосконалення виробничої діяльності МТС на найближчі 5-7 років. Регіональні сільськогосподарські відомства оброблюють представлені керівниками МТС матеріали, складають зведену програму зміцнення технічного потенціалу створених підприємств, оцінюють види і склад питань, які вирішуються власними силами, а також визначають проблеми, які потребують вирішення на рівні урядових структур. Обґрунтовані пропозиції і розрахунки подають до Міністерства аграрної політики та продовольства України, яке узагальнює матеріали, пов'язані з діяльністю МТС, розробляє державну програму зміцнення і розвитку їх технічного потенціалу на найближчі 5 років і затверджує в Кабінеті Міністрів України.

У відповідності з розробленою програмою, Мінагрополітики України формує замовлення заводів сільгоспмашинобудування, підприємствам, які виробляють ремонтно-технологічне обладнання і прилади, а також проектним і науковим установам проектно-кошторисну документацію на будівництво інженерних об'єктів, нормативів і рекомендацій з організації ефективного використання машинно-тракторного парку.

Банківські і регіональні владні структури, які працюють з АПК, на найближчі 3-5 років забезпечують МТС низьковідсотковими і безвідсотковими позиками для зміцнення їх потенціалу, а Уряд України частково або повністю звільняє їх від податків на ПДВ і прибуток.

Інтенсифікація виробничої діяльності МТС повинна бути предметом пильної і постійної уваги як відповідних профільних наукових установ, так і сільськогосподарських відомств. Зміцнення технічного потенціалу працюючих станцій, удосконалення системи управління їх виробничою діяльністю в рамках кожного регіону дозволить суттєво підвищити ефективність використання МТП.

Висока культура і якість механізованих робіт, які виконують МТС є найважливішим показником їх визнання і популярності серед сільських товаровиробників.

Практика підтверджує, що технічно нормально оснащені засобами механізації МТС дозволяють колективним і фермерським господарствам зняти напруженість і проблеми, пов'язані з своєчасним виконанням механізованих робіт, на цій основі суттєво збільшити виробництво і підвищити якість сільськогосподарської

продукції.

Література

1. Войтюк, Д.Г. Моніторинг комбайнового ринку України (Частина І)./ Войтюк, Д.Г., Надточій, О.В. , Войтюк, В.Д., Демко, А.А., Демко, О.А. // Науковий вісник НУБіП України, 144 (4).
2. Войтюк В.Д. Технічний сервіс – як засіб розв’язання проблем надійності сільськогосподарської техніки / Войтюк В.Д., Демко, А.А., Демко, О.А. // Техніка АПК. № 6 -7. 2004.- С.37-38.
3. Бутенко В.Г. Державні МТС: сучасність та майбутнє/ Бутенко В.Г., Величко О.П.// Геотехнічна механіка: Міжвід. зб. наук. праць /Ін-т геотехнічної механіки НАН України. – Дніпропетровськ, 2002. – Вип. 39.-с. 130-137.
4. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2011 році. Статистичний бюлетень. К., 2012. – 52 с.